

آیین دادرسی کیفری

دکتر هادی رستمی

معاونت علمی دانشگاه بوعلی سینا

سرشناسه : رستمی، هادی، ۱۳۵۷ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام - Iran. Law, etc
 عنوان و نام‌پدیدآور : آیین دادرسی کیفری - هادی رستمی
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۷
 مشخصات ظاهری : ۴۰۰ ص.
 شابک : 978-622-212-003-0
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
 موضوع : آیین دادرسی جزایی -- ایران
 موضوع : Criminal procedure -- Iran :
 ده‌بندی کنگره : ۱۳۹۷ / ۵۹ / ۴۶۱۰ KMH
 ردیف‌بندی دیویی : ۳۴۵ / ۵۵۰۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۳۸۳۵۲۰

هرگز نشر نام ز چاپ کپی، فایل الکترونیکی و... از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشران کلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده موارد را به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۱۲۰۲

نشر میزان

آیین دادرسی کیفری

دکتر هادی رستمی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۷

قیمت: ۳۳۰۰۰ تومان

شماره: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲-۰۰۳-۰

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاوسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 وبسایت: www.mizan-law.ir   پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۲۱
مقدمه.....	۲۳

بخش نخست . کلیات آیین دادرسی کیفری

فصل نخست: تعریف، ویژگی‌ها و اصول آیین دادرسی کیفری.....	۳۰
مبحث نخست: تعریف آیین دادرسی کیفری.....	۳۰
مبحث دوم: ویژگی‌های آیین دادرسی کیفری.....	۳۱
گفتار نخست: عطف به ماسبق شدن.....	۳۱
گفتار دوم: قابلیت تفسیر موسع.....	۳۳
گفتار سوم: وحدت آیین دادرسی کیفری.....	۳۳
مبحث سوم: اصول راهبردی.....	۳۴
گفتار نخست: اصل قانونی بودن آیین دادرسی کیفری.....	۳۴
گفتار دوم: اصل برائت.....	۳۵
گفتار سوم: اصل بی‌طرفی و رعایت مهلت معقول.....	۳۶
گفتار چهارم: اصل رعایت حقوق طرفین دعوی.....	۳۷
فصل دوم: نظام‌های حاکم بر دادرسی کیفری.....	۳۹
مبحث نخست: نظام اتهامی.....	۳۹

- مبحث دوم: نظام تفتیشی ۴۰
- مبحث سوم: نظام مختلط ۴۱
- فصل سوم: تقسیمات جرم در آیین دادرسی کیفری ۴۳
- مبحث نخست: جرم مشهود و جرم غیر مشهود ۴۳
- مبحث دوم: جرم قابل گذشت و جرم غیر قابل گذشت ۴۴
- مبحث سوم: جرم حواله و جرم حق الناس ۴۶

بخش دوم - دعاوی ناشی از جرم

- مبحث نخست: دعاوی عمومی ۵۳
- مبحث دوم: ممانعت تعقیب دعاوی عمومی ۵۳
- گفتار نخست: اترع دادسرا ۵۳
- بند نخست: دسرای عمومی و انقلاب ۵۳
- بند دوم: دادسرای نظامی ۵۵
- بند سوم: دادسرای بنده رجوان ۵۵
- بند چهارم: دادسرای ویژه روحانیت ۵۶
- بند پنجم: دادسرای انتظامی قضات ۵۶
- بند ششم: دادسرای دیوان عالی کشور ۵۷
- گفتار دوم: وظایف دادسرا و قضات آن ۵۷
- الف: وظایف و اختیارات دادستان ۵۸
۱. ریاست و نظارت بر دادسرا و ضابطان دادگستری ۵۹
۲. نصب قیم موقت و اقدام در راستای مصلحت بزه دیده ۵۹
۳. ارجاع تحقیقات و نظارت بر تحقیقات مقدماتی ۶۰
۴. ترک و تعلیق تعقیب ۶۱
۵. صدور کیفرخواست و دفاع از آن ۶۳
۶. انجام تحقیقات مقدماتی ۶۴
۷. اظهار نظر در مورد قراردادهای بازپرس و دادیار ۶۴
۸. اجرای احکام ۶۵

۹.	اعتراض به آراء و تقاضای اعاده دادرسی.....	۶۵
۱۰.	دستور اخذ و ضبط تأمین.....	۶۶
ب:	وظایف و اختیارات معاون دادستان.....	۶۶
پ:	دادیاران.....	۶۷
ت:	وظایف و اختیارات بازپرس.....	۶۸
۱.	وظیفه بازپرس در صورت کشف جرم جدید.....	۶۹
۲.	اختلاف دادستان و بازپرس.....	۶۹
گفتار چهارم:	اصول حاکم بر دادرسا.....	۷۱
الف:	نخست: اصل وحدت دادرسا.....	۷۱
بند دوم:	اصل بسط دادرسا.....	۷۱
بند سوم:	اصل عدم سوءلیت دادرسا.....	۷۲
بند چهارم:	اصل سلسله مراتب.....	۷۳
مبحث دوم:	جهات شروع تعقیب دعوای عمومی.....	۷۳
گفتار نخست:	شکایت شاکی یا مدعی خصوصی.....	۷۴
بند نخست:	تعریف شاکی و تفاوت آن با مدعی خصوصی.....	۷۴
بند دوم:	شرایط تنظیم شکوائیه.....	۷۵
بند سوم:	حقوق شاکی و مدعی در فرآیند دادرسی.....	۷۶
الف:	مطالعه پرونده و رونوشت برداری.....	۷۷
ب:	تقاضای تأمین خواسته.....	۷۷
پ:	تقدیم دادخواست مطالبه ضرر و زیان.....	۷۹
ت:	تقاضای ترک تعقیب و گذشت.....	۷۹
ث:	اعتراض به قرارها و احکام.....	۷۹
گفتار دوم:	اعلام و اخبار ضابطان دادگستری.....	۸۱
بند نخست:	تعریف و انواع ضابطان دادگستری.....	۸۱
بند دوم:	ضوابط حاکم بر فعالیت ضابطان.....	۸۴
الف:	ممنوعیت اخذ تأمین از متهم.....	۸۵
ب:	تحت نظر قرار دادن متهم در جرایم مشهود.....	۸۵

- ۸۶..... پ: تکلیف به پذیرش شکایت و آگاه‌سازی شاکی
- ۸۷..... ت: رعایت محرمانگی
- ۸۷..... ث: محدودیت تفتیش و بازرسی و ورود به منازل و اماکن
- ۸۸..... ج: عدم تحمیل هزینه‌ها به بزه‌دیده
- ۸۹..... ح: ممنوعیت تحقیق در جرایم اطفال و نوجوانان و جرایم منافی عفت
- ۹۰..... بند سوم: ارزش اثباتی گزارش ضابطان
- ۹۰..... بند چهارم: ضمانت اجرای حاکم بر تخلفات ضابطان
- ۹۰..... گفتار سوم: اعلام جرم توسط اشخاص
- ۹۱..... بند نخست: اعلام اختیاری جرم
- ۹۳..... بند دوم: اعلام اجباری جرم
- ۹۴..... گفتار چهارم: ساد موارد
- ۹۵..... مبحث سوم: مراجع تقییب دعای عمومی
- ۹۵..... گفتار نخست: جنون ارتکاب
- ۹۶..... بند نخست: جنون بین ارتکاب جرم
- ۹۶..... بند دوم: جنون بعد از ارتکاب جرم
- ۹۷..... الف: جنون در جرایم مربوط به حق ابد و حقوق عمومی
- ۹۹..... ب: جنون در حق الناس
- ۱۰۱..... پ: جنون بعد از قطعیت محکومیت
- ۱۰۲..... ۱. تأثیر جنون در محکومیت حد و قصاص
- ۱۰۳..... ۲. جنون در محکومیت‌های تعزیری
- ۱۰۷..... گفتار دوم: اناطه کیفری
- ۱۰۸..... بند نخست: موارد صدور قرار اناطه
- ۱۱۰..... بند دوم: اقدامات مؤخر بر صدور قرار اناطه
- ۱۱۲..... بند سوم: اعتراض به قرار اناطه
- ۱۱۲..... گفتار سوم: مصونیت‌ها
- ۱۱۲..... بند نخست: مصونیت ماهوی
- ۱۱۳..... بند دوم: مصونیت شکلی

الف: مصونیت قضات.....	۱۱۳
ب: مصونیت نمایندگان مجلس.....	۱۱۵
پ: مصونیت وکلای دادگستری.....	۱۱۵
ت: مصونیت مأموران نیروهای مسلح.....	۱۱۶
گفتار چهارم: سکوت بزه‌دیده یا متضرر از جرم.....	۱۱۷
مبحث چهارم: جهات سقوط دعوای عمومی.....	۱۱۸
گفتار نخست: فوت مرتکب.....	۱۱۹
ب: نخست: فوت مرتکب قبل از تعقیب.....	۱۱۹
بند دوم: فوت مرتکب در جریان دادرسی.....	۱۱۹
بند سوم: فوت مرتکب بعد از قطعیت حکم.....	۱۲۰
گفتار دوم: گذشت شاخه.....	۱۲۲
بند نخست: شرایط گذشت از جرم.....	۱۲۳
بند دوم: کیفیت و ادان گذشت از جرم.....	۱۲۴
گفتار سوم: شمول عفو.....	۱۲۵
بند نخست: عفو عمومی.....	۱۲۶
بند دوم: عفو خصوصی.....	۱۲۶
گفتار چهارم: نسخ مجازات قانونی.....	۱۲۸
بند نخست: نسخ صریح.....	۱۲۹
بند دوم: نسخ ضمنی.....	۱۲۹
گفتار پنجم: مرور زمان.....	۱۳۰
بند نخست: قلمرو و موانع مرور زمان.....	۱۳۱
بند دوم: انواع مرور زمان و مهلت‌های آن.....	۱۳۲
الف: مرور زمان تعقیب.....	۱۳۲
ب: مرور زمان صدور حکم.....	۱۳۳
پ: مرور زمان شکایت.....	۱۳۴
ت: مرور زمان اجرای مجازات.....	۱۳۵
بند سوم: انقطاع مرور زمان.....	۱۳۶

- ۱۳۷..... بند چهارم: تعلیق مرور زمان
- ۱۳۸..... گفتار ششم: توبه مرتکب
- ۱۳۹..... بند نخست: تأثیر توبه در حدود
- ۱۴۰..... بند دوم: توبه در جرایم تعزیری
- ۱۴۲..... گفتار هفتم: اعتبار امر مختوم
- ۱۴۳..... بند نخست: شرایط تحقق اعتبار امر مختوم
- ۱۴۴..... الف: وحدت اصحاب دعوی
- ۱۴۴..... ب: وحدت موضوع دعوی
- ۱۴۵..... پ: وحدت سبب دعوی
- ۱۴۶..... بند دوم: استثنای اعتبار امر مختوم
- ۱۴۸..... فصل دوم: دعوی خصوصی
- ۱۴۹..... مبحث نخست: ضرر و زیان قابل مطالبه
- ۱۵۱..... مبحث دوم: دادگاه صالح به رسیدگی به دعوی خصوصی
- ۱۵۲..... گفتار نخست: اقامه دعوی خصوصی در دادگاه کیفری
- ۱۵۳..... گفتار دوم: اقامه دعوی خصوصی در دادگاه حقوقی
- ۱۵۴..... مبحث سوم: مهلت طرح دعوی خصوصی
- ۱۵۵..... مبحث چهارم: تشریفات رسیدگی و پرداخت هزینه
- بخش سوم - تحقیقات مقدماتی

- ۱۶۰..... فصل نخست: قواعد عمومی تحقیقات مقدماتی
- ۱۶۰..... مبحث نخست: مفهوم قاضی تحقیق
- ۱۶۳..... مبحث دوم: ویژگی‌های تحقیقات مقدماتی
- ۱۶۳..... گفتار نخست: محرمانه بودن تحقیقات
- ۱۶۴..... گفتار دوم: غیرعلنی بودن تحقیقات
- ۱۶۴..... گفتار سوم: سرعت و استمرار
- ۱۶۵..... گفتار چهارم: بی‌طرفانه بودن تحقیقات
- ۱۶۶..... گفتار پنجم: غیرترافعی بودن تحقیقات

گفتار ششم: محدود بودن تحقیق در جرایم منافی عفت.....	۱۶۷
مبحث سوم: جهات شروع به تحقیق.....	۱۶۸
مبحث چهارم: نیابت قضایی.....	۱۶۹
فصل دوم: ضوابط لازم الرعایه در تحقیقات مقدماتی.....	۱۷۲
مبحث نخست: احضار، جلب و تحقیق از متهم.....	۱۷۲
گفتار نخست: احضار متهم.....	۱۷۲
گفتار دوم: جلب متهم.....	۱۷۵
گفتار سوم: تحقیق از متهم و ضوابط لازم الرعایه.....	۱۷۷
بنا نخست: تشکیل پرونده شخصیت.....	۱۷۸
بند دوم: حقوق دفاعی متهم.....	۱۷۹
الف: استعفاء سهام.....	۱۷۹
ب: حق سکوت.....	۱۸۰
پ: حق داشتن وکیل.....	۱۸۱
ت: حق داشتن مترجم.....	۱۸۴
ث: حق اخذ آخرین دفاع.....	۱۸۴
مبحث دوم: احضار، جلب و تحقیق از شهود و مطلعان.....	۱۸۵
گفتار نخست: احضار و جلب شاهد.....	۱۸۵
گفتار دوم: ضوابط تحقیق از شهود و مطلعان.....	۱۸۶
مبحث سوم: معاینه و تحقیق محلی.....	۱۸۹
مبحث چهارم: تفیش و بازرسی و کنترل ارتباطات مخبراتی.....	۱۹۱
مبحث پنجم: کارشناسی.....	۱۹۴
فصل سوم: قرارهای تحقیقات مقدماتی.....	۱۹۷
مبحث نخست: قرارهای تأمین و نظارت قضایی.....	۱۹۸
گفتار نخست: قرارهای تأمین.....	۱۹۸
بند نخست: قرار بازداشت موقت.....	۲۰۱
الف: انواع قرار بازداشت.....	۲۰۲
۱. بازداشت اختیاری.....	۲۰۳

- ۲۰۶..... ۲. بازداشت اجباری
- ۲۰۸..... ب: شرایط صدور قرار بازداشت
- ۲۰۹..... پ: تشریفات صدور قرار بازداشت موقت
- ۲۱۰..... ت: حقوق متهم در قرار بازداشت موقت
- ۲۱۱..... ۱. حق اعتراض به قرار بازداشت
- ۲۱۱..... ۲. حق تقاضای فک بازداشت
- ۲۱۲..... ۳. حق مطالبه خسارت در صورت بی گناهی
- ۲۱۳..... ۴. حق احتساب بازداشت قبلی از میزان محکومیت
- ۲۱۴..... ث: بازبینی قرار بازداشت
- ۲۱۵..... ج: حداقل مهلت بازداشت موقت
- ۲۱۶..... ب: عدم قرار وثیقه
- ۲۱۸..... الف: مراحل صدور قرار وثیقه
- ۲۲۰..... ب: ضمانت اجرای قرار وثیقه
- ۲۲۰..... ۱. عدم حضور در فرض تودیع وثیقه
- ۲۲۱..... ۲. حضور متهم قبل از انجام عملیات اجرایی
- ۲۲۲..... ۳. کسر محکومیت از وثیقه و سایر قرارهای تأمین
- ۲۲۳..... بند سوم: قرار کفالت
- ۲۲۳..... الف: مراحل صدور قرار کفالت
- ۲۲۵..... ب: ضمانت اجرای کفالت
- ۲۲۶..... بند چهارم: قرار التزام به حضور با تعیین وجه التزام
- ۲۲۸..... بند پنجم: قرار التزام به عدم خروج از حوزه قضایی با تعیین وجه التزام
- ۲۲۸..... بند ششم: قرار التزام به عدم خروج از منزل یا محل اقامت
- ۲۳۰..... بند هفتم: قرار التزام به معرفی نوبه‌ای خود به صورت هفتگی یا ماهانه
- ۲۳۰..... بند هشتم: قرار التزام مستخدمان رسمی کشوری یا نیروهای مسلح
- ۲۳۱..... بند نهم: قرار التزام به عدم خروج از حوزه قضایی با قول شرف
- ۲۳۱..... بند دهم: قرار التزام به حضور با قول شرف
- ۲۳۲..... گفتار دوم: قرارهای نظارت قضایی

۲۳۳.....	بند نخست: ضوابط حاکم بر قرارهای نظارت قضایی
۲۳۴.....	بند دوم: ضمانت اجرای قرار نظارت قضایی
۲۳۴.....	گفتار سوم: الغای قرارهای تأمین و نظارت قضایی
۲۳۵.....	مبحث دوم: قرارهای نهایی
۲۳۶.....	گفتار نخست: قرارهای نهایی ماهوی
۲۳۷.....	بند نخست: قرار منع تعقیب
۲۳۹.....	بند دوم: قرار جلب به دادرسی
۲۴۲.....	گفتار دوم: قرارهای شکلی
۲۴۲.....	بند نخست: قرار موقوفی تعقیب
۲۴۴.....	بند دوم: قرار عدم صلاحیت
۲۴۵.....	بند سوم: قرار ترک تعقیب
۲۴۶.....	بند چهارم: قرار تعلیل تعقیب
۲۴۶.....	بند پنجم: قرار بایگانی پرونده
۲۴۷.....	بند ششم: قرار امتناع از رسیدگی
۲۴۹.....	مبحث سوم: قرارهای قابل اعتراض
۲۵۲.....	فصل چهارم: پایان تحقیقات مقدماتی
۲۵۳.....	مبحث نخست: کیفرخواست شفاهی
۲۵۴.....	مبحث دوم: عدول از کیفرخواست
۲۵۵.....	مبحث سوم: جرایم بدون کیفرخواست
۲۵۶.....	مبحث چهارم: دفاع از کیفرخواست

بخش چهارم - صلاحیت و تشکیلات مراجع کیفری

۲۶۳.....	فصل نخست: صلاحیت مراجع کیفری
۲۶۳.....	مبحث نخست: انواع صلاحیت
۲۶۴.....	گفتار نخست: صلاحیت ذاتی
۲۶۵.....	گفتار دوم: صلاحیت شخصی
۲۶۶.....	گفتار سوم: صلاحیت محلی

- ۲۶۶..... بند نخست: معیار تشخیص محل وقوع جرم
- ۲۶۹..... بند دوم: عدول از صلاحیت محلی با احالة پرونده
- ۲۷۰..... الف: جهات احالة پرونده کیفری
- ۲۷۱..... ب: شرایط شکلی احالة کیفری
- ۲۷۱..... گفتار چهارم: صلاحیت اضافی
- ۲۷۲..... بند نخست: تعدد جرم با متهم واحد
- ۲۷۴..... بند دوم: تعدد متهم در جرم واحد
- ۲۷۷..... بحث دوم: اختلاف در صلاحیت
- ۲۸۱..... فصل دوم: تشکیلات مراجع کیفری و ترتیب رسیدگی
- ۲۸۱..... بحث نخست: مراجع نخستین
- ۲۸۱..... گفتار نخست: دادگاه کیفری دو
- ۲۸۴..... گفتار دوم: دادگاه کیفری یک
- ۲۸۵..... بند نخست: صلاحیت دادگاه کیفری یک
- ۲۸۶..... بند دوم: جهات وقوع رسیدگی
- ۲۸۷..... بند سوم: ترتیب رسیدگی دادگاه کیفری یک
- ۲۸۷..... الف: مرحله مقدماتی
- ۲۸۹..... ب: مرحله محاکمه (دادرسی)
- ۲۹۰..... گفتار سوم: دادگاه کیفری یک ویژه نوجوانان
- ۲۹۱..... گفتار چهارم: دادگاه عمومی بخش
- ۲۹۳..... گفتار پنجم: دادگاه انقلاب
- ۲۹۵..... گفتار ششم: دادگاه اطفال و نوجوانان
- ۲۹۷..... بند نخست: صلاحیت دادگاه اطفال
- ۲۹۹..... بند دوم: وضعیت سنی طفل یا نوجوان پس از وقوع جرم
- ۳۰۰..... بند سوم: امتیازها و ارفاق‌های اطفال و نوجوانان
- ۳۰۲..... گفتار هفتم: دادگاه نظامی
- ۳۰۳..... بند نخست: جرایم در صلاحیت دادگاه نظامی
- ۳۰۵..... بند دوم: دادگاه نظامی زمان جنگ

۳۰۶.....	بند سوم: دادگاه تجدیدنظر نظامی.....
۳۰۷.....	گفتار هشتم: دادگاه ویژه روحانیت.....
۳۰۸.....	گفتار نهم: شورای حل اختلاف.....
۳۰۹.....	مبحث دوم: مراجع عالی رسیدگی.....
۳۱۰.....	گفتار نخست: دادگاه تجدیدنظر استان.....
۳۱۰.....	گفتار دوم: دیوان عالی کشور.....
۳۱۲.....	بند نخست: فرآیند رأی اصراری.....
۳۱۳.....	بند دوم: رأی وحدت رویه.....

بخش پنجم - اعتراض به آراء

۳۱۹.....	فصل نخست: طرف عادی اعتراض.....
۳۱۹.....	مبحث نخست: واخواهی.....
۳۲۲.....	مبحث دوم: تجدیدنظرخواهی.....
۳۲۳.....	گفتار نخست: ملاک تجدیدنظرخواهی.....
۳۲۴.....	گفتار دوم: اشخاص دارای حق تجدیدنظرخواهی.....
۳۲۷.....	گفتار سوم: هزینه تجدیدنظرخواهی و اقدامات بعدی.....
۳۲۸.....	گفتار چهارم: کیفیت رسیدگی در دادگاه تجدیدنظر.....
۳۲۹.....	بند نخست: جلسه مقدماتی.....
۳۳۰.....	بند دوم: جلسه محاکماتی.....
۳۳۱.....	الف: تأیید رأی دادگاه نخستین.....
۳۳۲.....	ب: نقض رأی دادگاه نخستین.....
۳۳۳.....	مبحث سوم: فرجام‌خواهی.....
۳۳۷.....	فصل دوم: طرق فوق‌العاده اعتراض.....
۳۳۷.....	مبحث نخست: اعاده دادرسی.....
۳۳۷.....	گفتار نخست: جهات اعاده دادرسی.....
۳۳۸.....	گفتار دوم: تقاضای اعاده دادرسی و اقدامات بعدی.....
۳۴۰.....	گفتار سوم: رأی دادگاه پس از رسیدگی به اعاده دادرسی.....

- ۳۴۰..... بند نخست: پذیرش اعاده دادرسی
- ۳۴۰..... بند دوم: رد اعاده دادرسی
- ۳۴۱..... مبحث دوم: اعمال ماده ۴۷۷ ق.آ.د.ک

بخش ششم - اجرای احکام کیفری

- ۳۴۶..... فصل نخست: قواعد حاکم بر اجرای احکام کیفری
- ۳۴۷..... مبحث نخست: آرای قابل اجرا
- ۳۴۸..... مبحث دوم: موانع اجرای احکام
- ۳۴۹..... مبحث سوم: وظایف و اختیارات قاضی اجرای احکام
- ۳۵۴..... فصل دوم: جمعیت اجرای مجازات‌ها
- ۳۵۴..... مبحث نخست: اجرای مجازات‌های سالب حیات
- ۳۵۷..... مبحث دوم: اجرای مجازات‌های بدنی
- ۳۶۰..... مبحث سوم: اجرای مجازات‌های غیر مجازات‌ها

بخش هفتم - دلایل کیفری

- ۳۶۶..... فصل نخست: شیوه‌های اثبات دلایل
- ۳۶۶..... مبحث نخست: نظام‌های حاکم بر اثبات دلیل
- ۳۶۶..... گفتار نخست: نظام ادله قانونی
- ۳۶۷..... گفتار دوم: نظام اقناع وجدانی
- ۳۶۸..... مبحث دوم: تکلیف دادستان به اقامه دلیل
- ۳۷۱..... فصل دوم: انواع دلایل کیفری
- ۳۷۱..... مبحث نخست: اقرار
- ۳۷۴..... مبحث دوم: شهادت
- ۳۷۴..... گفتار نخست: انواع شهادت و آثار حاکم بر آن‌ها
- ۳۷۷..... گفتار دوم: نصاب شاهد برای اثبات جرم
- ۳۷۸..... مبحث سوم: سوگند و قسامه
- ۳۸۰..... گفتار نخست: کیفیت توسل به قسامه و مراحل آن

۳۸۳.....	گفتار دوم: شرایط اداء کنندگان قسامه
۳۸۵.....	مبحث چهارم: علم قاضی
۳۸۷.....	فهرست منابع و مآخذ

www.ketab.ir

پیشگفتار

بگو تا چه داری بیار از خرد   که گوش نبوشده زو بر خورد
خرد رهنمای و خرد دلگشای   خرد دست گیرد به هر دو سرای^۱

کتاب حاضر که به لطف بیکران پروردگار دانا و توانا با عنوان «آیین دادرسی کیفری»، به پیشگاه محبان خرد و اندیشه عرضه می‌شود، حاصل و ثمره سال‌ها تدریس در حوزه آیین دادرسی کیفری در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی است که پیشتر به صورت جزوه درسی برای دانشجویان، در پاسخ به نیازهای آن‌ها در آزمون‌های ورودی و کالت، کارشناسی ارشد و دکتری، فراهم شده بود. با توجه به اقبال عمومی به این جزوه و تکثیر و انتشار فایل آن در فضای مجازی و کانال‌ها و گروه‌های تلگرامی، به تشویق و توصیه برخی دوستان و همکاران بر آن ختم که جزوه را به قالب کتاب تبدیل نموده و در اختیار دانشجویان و دانش‌آموختگان قرار دهم. با این حال، در تدوین این کتاب بیشتر کوشیده‌ام تا یک منبع درسی به نسبت مختصر برای دانشجویان حقوق و همچنین علاقمندان به شرکت در آزمون‌های ورودی رکن اول یا تحصیلات تکمیلی فراهم نمایم. از این رو، بیشتر مباحث با ابتناء بر قانون، رویه‌های فنی و تکنیک‌های حقوقی نوشته شده و از ورود به مباحث بنیادین و انتزاعی در سیستم کیفری، جز در موارد ضروری، اجتناب شده است. البته، کتاب به گونه‌ای تدوین شده که برای خوانندگانی که در جست‌وجوی مطالب تازه هستند، قابل استفاده باشد و در پاره‌ای موارد، تلاش زیادی در رفع ابهام‌ها و گشودن برخی گره‌های قانونی و طرح و بسط مباحثی که در سایر نوشته‌ها کمتر به آن‌ها پرداخته شده، صورت گرفته است. ترسیم نمودارها و جدول‌ها برای برخی مباحث از نوآوری‌های این کتاب است که شیوه مناسبی را برای یادگیری مطالب فراهم می‌کند.

فراهم ساختن این اثر، جز با مدد گرفتن از اساتید بزرگوار و سرمایه‌های علمی کشور

هموار نمی‌شد و شایسته است که مراتب قدردانی و قدرشناسی خود را نسبت به این بزرگان ادا نمایم. وظیفه خود می‌دانم نخست از استاد برجسته و بی‌بدیل آیین دادرسی کیفری ایران، آقای دکتر محمد آشوری، که سهم عمده‌ای در طرح مبانی نظری و نهادینه ساختن اصول بنیادین و راهبردی دادرسی منصفانه در کشور داشته و دارند، صمیمانه تشکر نمایم. همچنین، لازم می‌دانم مراتب سپاس خود را به استاد فرزانه و بی‌نظیر جرم‌شناسی، آموزگار اخلاق و مهرورزی، آقای دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی، بابت توصیه‌ها و رهنمودهای راهگشایشان اعلام کنم.

از آقای سید پوریا موسوی، دانش‌آموخته فرهیخته کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی و دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق کیفری اطفال و نوجوانان دانشگاه تهران که در آماده کردن پژوهش و ویراستاری کتاب دلسوزانه تلاش و دقت فراوانی مبذول داشته، آقای غلامرضا قلی‌پور، دانشجوی خوش‌فکر و خلاق دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی بابت همکاری سازنده در ترسیم تصحیح نمودارها و آقای عل‌اکبر عسکری تلاوت، دانشجوی توانمند کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه ارسن علی‌سینا، برای ویراست نهایی و تذکر برخی نکته‌های مهم از صمیم قلب تسکین و تسلیت عرض می‌کنم. ر کارکنان نشر میزان و مدیریت محترم آن، آقای دکتر عباس شیری، که زمینه انتشار این اثر را فراهم کردند، سپاسگزارم.

در پایان، فرودستانه از همه فرادستان صاحب‌نام و اندیشه دست‌یاری می‌طلبم تا چنانچه کاستی‌ها و ناراستی‌هایی را در نوشتار - امر دیندار - که مبری از آن‌ها نیست، آشکارا گوشزد نمایند تا در چاپ‌های بعدی مورد توجه قرار گیرد. ^۱ بی‌گمان، سخن هرچه پُرمایه و نقادانه باشد، ضعف و سستی را از میان برمی‌دارد و قوت را به کمال رسانده و روزه‌های تازه‌ای را در سپهر اندیشه می‌گشاید؛ فرهنگ عفو به مدد این نقدها جانی گرفته و به تدریج فراخ‌تر می‌شود.

هادی رستمی

تهران، ۲۵ مهر ماه ۱۳۹۷